

Toezicht op veilige arbeidsmiddelen

Resultaten van inspecties markttoezicht

Met markttoezicht worden onveilige of anderszins schadelijke producten opgespoord en van de markt gehaald of gehouden en wordt tegen overtredende marktdeelnemers (fabrikanten, importeurs) handhavend opgetreden. De Inspectie SZW heeft in 2011 en 2012 met betrekking tot een aantal verschillende arbeidsmiddelen inspecties uitgevoerd met als doel de veiligheid van arbeidsmiddelen bij de bron te verhogen. Daarvoor zijn in zowel de handelsfase (fabrikanten, importeurs en distributeurs van arbeidsmiddelen) als in de gebruiksfase (gebruikers van arbeidsmiddelen) inspecties uitgevoerd.

Productregelgeving

Producten die op de Europese markt worden gebracht, mogen geen gevaar opleveren voor de veiligheid en gezondheid van zowel werknemers als consumenten. De eisen waaraan deze producten moeten voldoen zijn opgenomen in Europese richtlijnen. Deze richtlijnen zijn omgezet in nationale wetgeving, de warenwetregels. Er zijn verschillende Europese productrichtlijnen voor verschillende soorten producten. De productrichtlijnen bevatten essentiële veiligheids- en gezondheidseisen waaraan producten moeten voldoen voordat ze op de markt mogen worden gebracht of in gebruik mogen worden gesteld.

Het toezicht

De Inspectie SZW houdt toezicht op producten die worden gebruikt in de professionele sfeer: machines, persoonlijke beschermingsmiddelen, liften, drukapparatuur, drukvaten van eenvoudige vorm en explosieveilig materieel.

Het toezicht staat in het licht van:

- Vrij verkeer van goederen binnen de EU en een gelijk speelveld voor marktdeelnemers (level playing field);
- Veilig en gezond werken: intrinsiek veilige en gezonde arbeidsmiddelen (bronbeleid).

Intrinsiek veilige en gezonde arbeidsmiddelen kunnen bijdragen aan minder onveilige situaties op de werkplek, minder ongevallen en gezondere werkomstandigheden. Ook uitval van werknemers als gevolg van ongevallen en ziekteverzuim kan hierdoor verder worden teruggedrongen.

Handhaving

Bij het toezicht op de naleving van de Warenwet en daaraan gekoppelde besluiten wordt het volgende beoordeeld:

1. Is een CE-markering aangebracht?
2. Is er een EG-verklaring van overeenstemming (VVO)?
3. Voldoet het product aan de essentiële veiligheids- en gezondheidseisen?
4. Is er een gebruiksaanwijzing bijgesloten?

Worden één of meer van deze vragen ontkennend beantwoord dan wordt een handhavingstraject gestart. In de handhaving worden ook de producten betrokken die al op de markt zijn gebracht, want de verplichting tot conformiteit geldt ook voor deze producten.

Inspecties

Hefbruggen

In 2009 bracht een Nederlandse importeur van hefbruggen een 4-koloms hefbrug op de Europese markt waarbij de toen geldende certificatieprocedure niet goed was doorlopen. Daarnaast waren de hefbruggen niet voorzien van een CE-markering en vertoonden de bruggen een aantal technische gebreken. Op basis hiervan is door de Inspectie SZW een handhavingstraject Warenwet gestart. Deze hefbruggen voldoen inmiddels aan de eisen. Daarna kwamen signalen dat ook hefbruggen van andere fabrikanten, importeurs en handelaren niet zouden voldoen aan de wettelijke eisen en dat er nog steeds onveilige hefbruggen op de Nederlandse markt werden gebracht. Reden voor de Inspectie SZW om in het kader van markttoezicht in 2012 een inspectieproject uit te voeren.

Gevaren van Hefbruggen

In garages en werkplaatsen worden auto's en andere voertuigen met een hefbrug op hoogte gebracht om onderhoudswerkzaamheden en reparaties uit te kunnen voeren. Geschat wordt dat in Nederland ongeveer 55.000 tot 60.000 hefbruggen in gebruik zijn. Een veilige hefbrug moet uitgerust zijn met ondermeer een voorziening die voorkomt dat auto's van de hefbrug kunnen rollen. De hefbrug moet ook automatisch stoppen met dalen wanneer door een obstructie onder de brug, de brug scheef kan trekken. Als gevolg van het scheeftrekken kan namelijk een auto van de brug vallen. Ook moet worden voorkomen dat voeten van werknemers, bij het dalen van de brug naar zijn laagste stand, afgekneld kunnen worden.

Resultaten

Bij 31 importeurs en handelaren van hefbruggen zijn inspecties uitgevoerd. Bij meer dan de helft van de bedrijven (17) is handhavend opgetreden. Bij 7 bedrijven werden technische tekortkomingen geconstateerd aan de hefbruggen waardoor de brug niet voldeed aan de essentiële veiligheids- en gezondheidseisen. Op grond van deze technische tekortkomingen heeft de Inspectie SZW deze bedrijven verplicht om de handel te staken, afnemers te informeren over het gevaar en risico van de hefbruggen en de reeds geleverde hefbruggen aan te passen. Daarnaast hebben 10 bedrijven een waarschuwing gekregen voor het ontbreken van een verklaring van overeenstemming of het ontbreken van een (Nederlandse) gebruiksaanwijzing.

Stalschermen

Twee dodelijke ongevallen in korte tijd met oprollende stalafscherming waren voor de Inspectie SZW aanleiding om fabrikanten van stalschermen te inspecteren. Door beknelling in een oprollend stalscherm zijn 2 kinderen gedood. Daarnaast is een ongeval bekend waarbij een kind beide polsen brak.

Wat was er mis met stalschermen?

Een stalscherm bestaat uit een rol gordijn aan de buitenkant van een stal zonder muren. Om in de stal de temperatuur te kunnen regelen worden de gordijnen, al dan niet computerbestuurd, uit- of opgerold. De rol van het gordijn is in deze situaties aan de benedenzijde geplaatst, waardoor iemand in de rol bekneld kan raken. Met name kinderen kunnen het slachtoffer worden van deze installaties: ze herkennen de gevaren niet en gebruiken ze soms zelfs als speelmateriaal. Daarnaast waren ook de aandrijvingen niet altijd voldoende afgeschermd.

Ondanks de ernst van de situatie hadden zowel de fabrikanten als de gebruikers onvoldoende aandacht voor de problematiek en werden er onvoldoende maatregelen getroffen. Reden voor de Inspectie SZW om medio 2011 te starten met inspecties en daarnaast via vakbladen fabrikanten en gebruikers hierover te informeren.

Resultaten

De Inspectie SZW heeft 17 Nederlandse fabrikanten en importeurs van stalschermen geïnspecteerd. Bij 16 fabrikanten en importeurs is handhavend opgetreden omdat de door hen geleverde stalschermen gebreken vertoonden en niet voldeden aan de essentiële veiligheids- en gezondheidseisen. De fabrikanten en distributeurs werden gelast om te stoppen met de handel, gebruikers van de stalschermen op de hoogte te stellen van de gebreken en het risico en te zorgen dat tijdelijke veiligheidsmaatregelen werden genomen. Daarnaast zijn ook 4 buitenlandse fabrikanten van stalschermen aangeschreven omdat de door

hen geleverde stalschermen evenmin voldeden aan de eisen. Met de branche is overleg gevoerd om te komen tot een inventarisatie van de knelpunten waarna afspraken werden gemaakt over een reëel tijdspad voor realisatie van de aanpassingen. Vanaf het najaar 2011 heeft de Inspectie SZW bij zowel de fabrikanten en importeurs als bij enkele gebruikers gecontroleerd of aan de last was voldaan. Hierbij is in 4 gevallen het stalscherm verzegeld omdat dit (soms mede door toedoen van de gebruiker) niet veilig gebruikt kon worden. Tot medio 2013 controleert Inspectie SZW bij zowel fabrikanten als importeurs of de stalschermen inmiddels voldoen aan het Warenwetbesluit Machines.

Ontwikkeling van een norm

Door ondermeer het ontbreken van een norm waren fabrikanten terughoudend met het ondernemen van actie. Het Nederlands Normalisatie Instituut (NEN) heeft het initiatief genomen om in samenwerking met fabrikanten een norm, een Nederlands technische afspraak (NTA), op te stellen. De uitgangspunten en kaders waaraan een stalscherm moet voldoen zijn inmiddels vastgelegd en gepubliceerd in de NTA 8344 van mei 2012. De norm bevat ondermeer een stappenplan voor de risicobeoordeling en een checklist om risico's te verminderen en ongelukken te voorkomen. De NEN heeft voor de ontwikkeling van een Europese norm een voorstel ingediend bij de CEN (European committee for standardization) in Brussel. Dit voorstel is goedgekeurd en de projectcommissie is van start gegaan met de ontwikkeling van de norm. Machines gebouwd overeenkomstig een geharmoniseerde norm worden in ieder geval geacht in overeenstemming te zijn met de essentiële veiligheidseisen van de machinerichtlijn.

Doekenreinigers

In de eerste helft van 2012 zijn 3 ernstige ongevallen gebeurd met doekenreinigers. De fabrikant van deze doekenreinigers is naar aanleiding van deze ongevallen gelast om de handel te staken, de afnemers te informeren over het gevaar en risico van de doekenreinigers en de reeds geleverde doekenreinigers aan te passen. De fabrikant heeft de afnemers met een brief op de hoogte gebracht van de gevaaraspecten van de doekenreinigers en daarbij aangegeven dat deze machines niet meer mogen worden gebruikt. Daarnaast had hij toegezegd als fabrikant te zorgen voor een aanpassing van de machines.

De fabrikant is echter vrij snel daarna failliet gegaan. De drie ernstige ongevallen in relatief korte tijd maakten duidelijk dat dit gevaarlijke machines zijn. De gebruikers werden echter niet meer ondersteund of geïnformeerd door de fabrikant waardoor er een grote kans bestond dat de machines weer in gebruik zouden worden genomen.

Wat is een doekenreiniger?

In de teelt van vruchtgewassen (o.a. tomaten) wordt het loof versnipperd of gebonden en worden tevens oude bladeren die op de grond liggen verwijderd. Hiervoor worden meestal doeken gebruikt die een heel jaar door blijven liggen en waarop gedurende het teeltseizoen het afgestorven blad kan worden geplaatst. Vlak voor de teeltwissel worden de doeken met het blad opgerold en wordt het blad in een voorraadbunker gedaan. De doeken worden nadien weer gebruikt en kunnen machinaal worden gereinigd met een doekenreiniger.

Resultaten

Op basis van een door de fabrikant opgesteld overzicht van geleverde machines zijn door Inspectie SZW op verschillende locaties bij gebruikers alle op de markt gebrachte machines (13) geïnspecteerd. Als gevolg van het faillissement van de fabrikant is bij deze inspecties op basis van de Arbeidsomstandighedenwet handhavend opgetreden, waarbij 12 machines uit voorzorg uit bedrijf zijn genomen.

Bowlingbanen

Naar aanleiding van 2 dodelijke ongevallen in bowlingcentra in Engeland en Denemarken met bowlingbaanmachines (pinsettermachines) en naar aanleiding van diverse kleinere incidenten in andere Europese lidstaten, is er sinds 2008 op Europees niveau verscherpte aandacht voor de veiligheid op en om bowlingbanen. In Denemarken, Duitsland en Engeland werden bowlingcentra al intensief gecontroleerd en werden centra gedwongen de nodige veiligheidsmaatregelen te nemen. Nadat er internationaal overeenstemming was over veiligheidsrisico's en noodzakelijke veiligheidsvoorzieningen voor bowlingbanen zijn ook in Nederland inspecties uitgevoerd.

Gevaren van bowlingbanen

Bij bowlingbanen wordt al ruim 50 jaar gebruik gemaakt van het geautomatiseerd oppakken van de kegels en retourneren van de ballen (pinsettermachines). De mechanieken die daarvoor ontworpen zijn bestaan (per baan) uit een groot aantal bewegende delen (zowel heen-en-weer als roterend) die risico op beknelling en verplettering met zich mee kunnen brengen. Bij inspecties in andere Europese landen is gebleken dat er installaties op de Europese markt gebracht zijn, die niet voorzien zijn van een CE-markering en/of niet voldeden aan de veiligheidseisen. Zelfs recent geïnstalleerde installaties met CE-markering bleken op essentiële punten niet te voldoen aan de daaraan te stellen eisen. Op initiatief van het Verenigd Koninkrijk is een grensoverschrijdende werkgroep geformeerd en een grensoverschrijdend (cross border) inspectieproject opgezet.

Resultaten

Eind 2011 en begin 2012 zijn 84 bowlingbanen geïnspecteerd, waarvan ongeveer 60% aangesloten was bij de Nederlandse Vereniging van Bowlingondernemers (NVB). Vrijwel alle bedrijven met pinsettermachines (70 bedrijven) waren in het bezit van oudere machines waarbij sprake was van een groot aantal bewegende delen die risico op beknelling en verplettering met zich mee kunnen brengen. De bedrijven zijn met een eis gesommeerd om de veiligheidsrisico's te inventariseren en in een bijbehorend plan van aanpak duidelijk te maken hoe en wanneer de machines aangepast zullen worden. Van deze bedrijven hebben 65 inmiddels een plan van aanpak opgesteld, 2 bedrijven zijn failliet gegaan, 2 bedrijven gaan nieuwe machines plaatsen en 1 bedrijf heeft geen plan van aanpak gemaakt, maar meteen alle vereiste aanpassingen aangebracht.

Oplossingenboek

De Inspectie SZW heeft de Nederlandse Vereniging van Bowlingondernemers (NVB) bij de voorbereiding en de opzet van het inspectieproject betrokken. Omdat bij de verschillende bowlingmachines ook verschillende risico's op beknelling en verplettering spelen heeft de NVB, op aandringen van Inspectie SZW, het initiatief genomen om een oplossingenboek samen te stellen. Tijdens de looptijd van het inspectieproject is het oplossingenboek gereed gekomen en wordt nu door bowlingbaaneigenaren als uitgangspunt gebruikt om veiligheidsknelpunten aan te pakken.

Conclusies en vervolg

Onbekendheid met de regels en onwetendheid

Uit de resultaten van de inspecties en op basis van de ervaringen van de inspecteurs blijkt dat veel marktdeelnemers het proces voor het op de markt brengen van veilige producten niet echt begrijpen. Men weet wel dat een product aan iets moet voldoen, maar wat er exact moet gebeuren is hen niet bekend.

Hefbruggen

Bij importeurs en handelaren van hefbruggen is in 55% van de gevallen handhavend opgetreden omdat de producten niet voldeden aan de eisen. Het ging daarbij om zowel administratieve tekortkomingen zoals het ontbreken van een verklaring van overeenstemming of een gebruiksaanwijzing als technische gebreken. Bij de inspecties werd duidelijk dat veel importeurs en handelaren niet goed op de hoogte waren van de productregelgeving. Zo was het voor een aantal van hen niet duidelijk dat bij import van producten uit landen die niet tot de Europese Ruimte behoren, waaronder China, zij volgens de productregelgeving aangemerkt worden als fabrikant en moeten voldoen aan de bijbehorende verplichtingen. De geïnspecteerde importeurs en handelaren van hefbruggen brengen gemiddeld ongeveer 100 tot 150 hefbruggen per jaar per marktdeelnemer in de handel. De geïmporteerde hefbruggen waren ondermeer afkomstig uit Duitsland, Italië en China.

Stalschermen

Naar aanleiding van ongevallen met stalschermen zijn fabrikanten en distributeurs van gevaarlijke stalschermen opgespoord en geïnspecteerd. Ook bij deze machinebouwers was de productregelgeving nog niet erg bekend. Verschillende fabrikanten waren niet op hoogte van het feit dat het door hen geproduceerde stalscherm aangemerkt moet worden als 'machine' en daarom moet voldoen aan de verplichtingen van de machinerichtlijn. Naar aanleiding van de inspecties van Inspectie SZW heeft het Nederlands Normalisatie Instituut (NEN) in samenwerking met een expert uit het veld een Nederlandse technische standaard (NTA) ontwikkeld die nu het uitgangspunt vormt voor de constructie van veilige stalschermen. De fabrikanten en distributeurs die in de afgelopen jaren naar schatting 3500 van dergelijke gevaarlijke stalschermen hadden geleverd brengen nu structurele verbeteringen aan.

Doekenreinigers

De fabrikant van de doekenreiniger was onvoldoende bekend met de gevaren die aan het gebruik van zijn machine verbonden waren. Zo was er bij het ontwerp van deze machine geen goede risicobeoordeling opgesteld.

Bowlingbanen

De inspectieresultaten laten zien dat de naleving slecht was: bij 83% van de geïnspecteerde bedrijven was sprake van risico op beknelling en verplettering. In 2013 worden weer inspecties uitgevoerd. Hierbij wordt steekproefsgewijs gecontroleerd of de maatregelen, zoals genoemd in de door de bedrijven opgestelde plannen van aanpak, zijn uitgevoerd en de bowlingmachines voldoen aan de regelgeving. Als dit niet het geval is wordt handhavend opgetreden. Ook wordt een aantal niet eerder geïnspecteerde bowlingbanen geïnspecteerd. Bij een ernstig ongeval in juni van dit jaar raakte een werknemer zwaar gewond na beknelling in een pinsettermachine. Dit maakt nog eens pijnlijk duidelijk dat een goede beveiliging van bowlingbaanmachines noodzakelijk is.

Vervolg inspecties

Het doel van markttoezicht is te voorkomen dat producten met een ernstig veiligheids- of gezondheidsrisico op de markt worden gebracht. Dit betekent dat het toezicht zich vooral richt op fabrikanten en importeurs die producten voor professioneel gebruik op de Nederlandse en Europese markt brengen. Ook in 2014 wordt het op de markt brengen van veilige arbeidsmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen gecontroleerd. Op basis van de risicoanalyse wordt een keuze gemaakt welke producten of productgroepen in aanmerking komen voor een inspectie.

Communicatieplan

In 2013 wordt een communicatieplan opgesteld. Bij het uitwerken van de communicatiestrategie en -instrumenten zal ook gezocht worden naar een effectieve wijze om de kennis over de productwetgeving bij zowel fabrikanten als importeurs op peil te brengen om daarmee de naleving te verbeteren. Daarbij wordt ook bekeken welke rol brancheorganisaties hierin kunnen spelen.

Versterking van de samenwerking

Waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van door de Douane gegenereerde informatie met betrekking tot importeurs van goederen. De samenwerking met andere toezichthouders zowel nationaal als internationaal wordt verder versterkt.

Deze factsheet is een uitgave van:

Inspectie SZW

De Inspectie SZW maakt deel uit van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Projectnummers: [A989/A1037/A1090/A1095](#)

Projectleider

Annette Oorschot (Stalschermen)
Maria Breas

Projectsecretaris

Annet Geurts

Vijfkeerblauw | ssu-619447

© Rijksoverheid | Augustus 2013